

Verslag van de ledenbijeenkomst 'Waterkwaliteit. Hoe schoon is ons oppervlakte water in Zuid Limburg?'

Georganiseerd door de leden commissie Limburg en De Kempen van Natuurmonumenten

Datum: zaterdag 22 oktober 2022

Plaats: kantine van roeivereniging Saurus aan de Bosscherweg in Maastricht

Tijd: 14.00 - 17.00 uur

Aanwezig: 47 deelnemers en 5 leden van de Ledencommissie: Antonie de Beaumont, Ruud Derks, Michel ten Hacken, Jeannette Hommes en Rob van der Zon.

Inleiders: Corine Geujen, hydrologe/ecologe van Natuurmonumenten en Roel Kwanten, waterkwaliteitsbeheerder Rijkswaterstaat.

Antonie de Beaumont heet iedereen welkom op deze mooie herfstmiddag. De aanwezige leden van de ledencommissie stellen zich voor. De ledencommissie vertegenwoordigt de leden van Natuurmonumenten in de ledenregio. Het jaarthema 2022 van Natuurmonumenten is water. Met deze bijeenkomst gericht op de waterkwaliteit in onze regio speelt de ledencommissie in op dit actuele thema. De middag bestaat uit 3 delen. Corine Geujen zal laten zien hoe de kwaliteit van het oppervlakte water doorwerkt in de natuurgebieden in Zuid-Limburg. Vervolgens zal Roel Kwanten vertellen hoe het ervoor staat met het water van de Maas en kanalen in Zuid Limburg. Na de pauze is er een korte excursie naar de Grensmaas, locatie Bosscherveld.

1. Corine Geujen start haar verhaal met een statistisch overzicht waaruit duidelijk blijkt dat de kwaliteit van het water in Nederland zeer slecht is. Nederland staat onderaan in de grafiek met het overzicht van de Europese landen en voldoet absoluut niet aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) die in 2027 behaald moet zijn. Er zijn vele oorzaken: bemesting, riooloverschotten, voedselrijke wateren. Zowel de chemische kwaliteit als de biologische kwaliteit is niet goed. Bij de metingen moet aan een aantal criteria worden voldaan, waarbij het principe geldt 1 out = All out. Kortom alle criteria moeten aan een minimumeis voldoen. In de *bijlage* vind je de PowerPoint met alle kaartjes en statistieken. Hieronder volgt een korte samenvatting.

De oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit is in Limburg niet goed. Dit komt onder andere door bemesting op de plateau's wat resulteert in te veel nitraat in het grondwater en de bestrijdingsmiddelen die in het water gevonden worden. De vraag is wat dit betekent voor de Limburgse natuur? Waterkwaliteit is essentieel voor de beekdalen. De omliggende gebieden zoals bossen, natte schraallanden en hooilanden zijn afhankelijk van de waterkwaliteit en hoeveelheid in de beken; grondwaterstanden moeten hoog zijn en bij overstromingen is het belangrijk dat het water niet te vies is waardoor er te veel vuil in het natuurgebied achter blijft. Door erosie ontstaat er nog een ander probleem, de beken snijden dieper in, de grondwaterstand daalt waardoor er minder kwel naar de dalvlakte komt. Dit speelt onder andere in het Geuldal en Noordal.

Een ander probleem waardoor de waterkwaliteit wordt beïnvloed zijn de overstorten door de gemeenten. Bij grote regenbuien loopt het riool vol, gemeenten mogen dan een maximaal aantal keren (bepaald door het waterschap) rechtstreeks het water overstorten in de beek. Echter in de praktijk wordt er veel vaker water overgestort dan is toegestaan.

Waterkwaliteit en waterhoeveelheid zijn ook essentieel voor bronnen en hellingvenen. Zo is het bronveengebied van de Brunsummerheide voedselarm. Er is veel sulfaat in de grond, mede veroorzaakt doordat het water afkomstig is van stedelijk gebied. Natuurmonumenten probeert dit

proces te beïnvloeden door lokaal bos om te vormen tot hei waardoor er meer water is. Dit blijkt een positief effect te hebben.

Waterkwaliteit is ook essentieel voor de kalkmoerassen. Maatregelen bij vooral de intrekgebieden zijn van belang. Bij de Kathagerbeemden is bij de aanleg van de Buitenring goed opgelet dat het intrekgebied niet meer mest zou ontvangen en niet meer gedraineerd zou worden.

De conclusie is duidelijk: de kwaliteit en voldoende hoeveelheid van water is essentieel voor de natuur. Kwantiteit en kwaliteit hebben een interactie met elkaar.

Wat kunnen en moeten we hier aan doen? Aankoop Natuur Netwerk Limburg, minder mest door bijvoorbeeld overgangszones te maken rond natuur met extensieve landbouw en prioriteit te geven aan intrekgebieden voor kalkmoerassen. Verder moeten riooloverstorten en lozingen opgelost worden, water worden vastgehouden door een andere inrichting van beken, waterlopen en greppels en minder stikstof uit de lucht.

Natuurmonumenten probeert de situatie te verbeteren in de gebieden maar er zijn vooral maatregelen buiten de gebieden nodig. Zie de publicatie 'Nederland waterland' en op de website. Provincie, waterschappen en gemeenten dienen hiermee aan de slag te gaan.

<https://www.natuurmonumenten.nl/water>

2. Roel Kwanten start zijn verhaal met de vraag: Welk water durf jij te drinken? A: Maaswater, B: demiwater (gedemineraliseerd), C: kraanwater, D: regenwater. Een deelnemer ging het experiment aan en kwam tot de vaststelling dat het Maaswater duidelijk te onderscheiden was van de andere 3. Het was troebeler. De 3 andere watersoorten zagen er helder uit en waren neutraal van smaak.

In Limburg komt het kraanwater of uit grondwater of uit de Maas. Inwoners in Noord en Midden Limburg drinken water uit de Maas. Inwoners in Zuid Limburg grotendeels grondwater. Ongeveer 7 miljoen Belgen en Nederlanders drinken Maaswater.

De waterkwaliteit is weer belangrijk en actueel. Door lage Maasafvoeren is er minder verdunning en dit heeft effect op de kwaliteit van het water, er zijn een aantal incidenten geweest met schadelijke stoffen in het water waardoor de waterinname tijdelijk stilgelegd moest worden.

De Europese Kader Richtlijn water (KRW) schrijft voor dat al het water in Europa schoon en gezond moet zijn in 2027. Dit is geen vrijblijvende opdracht. Mocht dit niet gehaald zijn dan kan de Europese Commissie boetes opleggen. Zoals we ook in het verhaal van Corine Geujen hoorden bungelt Nederland onderaan in het Europese overzicht van waterkwaliteit.

Er wordt uitgebreid onderzoek gedaan. Zo weten we dat de Grensmaas van Borgharen tot Maasbracht rood kleurt wat chemie betreft en vrij groen kleurt wat de ecologie betreft. Wat kan de overheid doen om te zorgen dat de waterkwaliteit verbetert? Allereerst bezien en herzien van de vergunningen, directe en indirecte lozingen controleren. Hotspotanalyse van medicijnresten maar ook industriële stoffen via de rioolzuiveringsinstallaties (RWZI). Daarnaast ook een extra zuiveringstrap bij de rioolwaterzuivering invoeren. Er wordt momenteel een experiment gedaan bij de waterzuivering in Simpelveld om medicijnresten te zuiveren. Ook is samenwerking binnen de 'Schone Maaswaterketen' van belang. Zie website <https://www.schonemaaswaterketen.nl/>

Zie ook de website van Rijkswaterstaat

<https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/waterkwaliteit/maatregelen-waterkwaliteit/waterkwaliteit-en-lozingen-afvalwater>

Tenslotte neemt Roel Kwanten ons mee op een zeer gedetailleerde zoektocht van Rijkswaterstaat naar een ZZS= Zeer Zorgwekkende Stof die gevonden werd in de Zuid Willemsvaart. Uiteindelijk kwam men terecht bij de bron: grondwaterverontreiniging bij SunChemical aan de Zuid Willemsvaart. Nu wordt uitgezocht hoe deze bron het best aangepakt kan worden.

De PowerPoint presentatie is in de [bijlage](#).

3. Excursie naar de Grensmaas Bosscherveld

Het project Grensmaas is in 2008 gestart. Zie ook: <https://grensmaas.nl/>

De afgraving in het gebied Bosscherveld is in 2008 gestart en in 2020 afgerond. Nu een hoogwatervoorziening en een waterpark met geulen, eilandjes, wandel en fietspaden.

Natuurmonumenten is de eigenaar <https://www.natuurmonumenten.nl/projecten/grensmaas-project>. Het beheer wordt gedaan door Staatsbosbeheer. We maakten een mooie wandeling door dit mooie natuurgebied. Onderweg ook nog 2 vuilniszakken afval verzameld met de prikstokken en handschoenen beschikbaar gesteld door CNME (Centrum voor Natuur en Milieu Educatie, Maastricht). <https://www.cnme.nl/>

Bijlage:

- [Waterkwaliteit en natuur Limburg](#), pdf
- [Nederland waterland](#), pdf
- [Waterkwaliteit Maas en kanalen](#), pdf